

Zamecki, Stefan

"Studies in the History of Chemistry", Harold Hartley, Oxford 1971 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/4, 795-796

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Henryk z Nettlesheimu bądź Cornelius Agrippa. Niedopatrzania tego można było łatwo uniknąć, nie jest to jednakże winą autora. Niestety, nie widnieje na frontispisie nazwisko redaktora odpowiedzialnego.

Wędrownka czytelnika drogą Bystroń — Kuchowicz — Bugaj jest ponętna. Dzieło Bugaja zawiera najwięcej materiałów źródłowych, po które część czytelników z pewnością chętnie sięgnie w poszukiwaniu tych czy innych szczegółów.

Zainteresowanymi dziejami kultury i nauki w Polsce przybyła zatem nowa, bardzo cenna pozycja wydawnicza.

Romuald Wiesław Gutt
(Warszawa)

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Maria Luisa Righini Bonelli: *Vita di Galileo Galilei*. Firenze 1974. Nardini Editore Centro Internazionale del Libro. 231 s.

Wypadnie już na wstępie stwierdzić, że omawiana tu książka ma charakter popularnonaukowy i nie wnosi stąd nowych ustaleń do wiedzy o życiu i działalności Galileusza. Doskonale skomponowana, bardzo jasno i przystępnie napisana, praca ta posłużyć może jako wstęp do studiów nad Galileuszem; autorka potrafiła bowiem umiejętnie scharmonizować narrację o losach wielkiego uczonego z wykładem głównych wątków jego twórczości naukowej i omówieniem zarazem recepcji tej twórczości w ówczesnych kręgach intelektualnych. Zbyt zwięźle, jak się wydaje, zostały natomiast zarysowane w książce związki Galileusza z ówczesnymi prądami umysłowymi, często tylko kwitowanymi przy pomocy zdawkowych raczej określeń. Biorąc pod uwagę *stricte* popularny charakter książki należy też zwrócić uwagę na brak bibliografii ważniejszych prac na temat Galileusza; niewykluczone przecież, że znajdują się czytelnicy, którzy będą chcieli zapoznać się z cytowanymi w tekście, bez podania jednak danych bibliograficznych, pracami rozmaitych badaczy Galileusza. Z uznaniem powitać należy, poprzedzającą sam tekst, chronologię najważniejszych wydarzeń z życia Galileusza — który to zwyczaj, nader już rozpowszechniony w zachodniej literaturze popularnonaukowej, warto chyba byłoby przyjąć i w naszym piśmiennictwie tego rodzaju — oraz dwa indeksy, z których pierwszy przynosi krótkie informacje na temat ważniejszych osób występujących w książce, drugi — wykaz pierwszych wydań dzieł Galileusza. Walory tej pożytecznej i cennej książki pomnaża dobrze — jeśli pominąć kilka obrazów dziewiętnastowiecznych — dobrana, choć nie zawsze najlepiej reprodukowana, ikonografia.

L. S.

Sir Harold Hartley: *Studies in the History of Chemistry*. Oxford 1971. Clarendon Press. 243 s. (15 ilustracji w tekście).

Książka Sir Harolda Hartleya — członka honorowego Balliol College w Oxfordzie — stanowi zbiór jego 10 artykułów poświęconych różnym wybitnym postaciom z dziejów chemii. Są to następujące artykuły: 1. *Joseph Priestley (1733—1804)*, 2. *Antoine Laurent Lavoisier (1743—1794)*, 3. *John Dalton (1766—*

1844) and the Atomic Theory, 4. Humphry Davy (1778—1829), 5. The Place of Jöns Jakob Berzelius (1779—1848) in the History of Chemistry, 6. Michael Faraday (1791—1867) as a Physical Chemist., 7. Faraday's Successors and the Theory of Electrolytic Dissociation, 8. Stanislao Cannizzaro (1826—1910) and the First International Chemical Conference at Karlsruhe in 1860, 9. Henry Armstrong (1848—1937) and Some of the Great Figures of Nineteenth Century Organic Chemistry, 10. The Contribution of the College Laboratories to the Oxford School of Chemistry.

Książka omawia wydarzenia, które uchodzą w opinii historyków nauki za najważniejsze w dziejach chemii klasycznej. Szczególnie wiele miejsca autor poświęcił przedstawieniu wkładu do chemii światowej trzech uczonych: A. L. Lavoisiera, J. Daltona i H. Davy'ego. Pierwszy z nich doczekał się już w polskiej literaturze naukoznawczej dość szczegółowej monografii (por. E. Pietruska-Madej: *Metodologiczne problemy rewolucji chemicznej*. Warszawa 1975. Państwowe Wydawnictwo Naukowe); pozostali dwaj oczekują na swych biografów. O innych wybitnych postaciach omawianych przez Sir H. Hartleya bardzo rzadko przeczytać można w polskim piśmiennictwie naukoznawczym.

Decydując się na powtórne opublikowanie swych artykułów autor chciał przyczynić się do stymulowania zainteresowań badawczych pośród studiujących chemię. Książka wychodzi tedy naprzeciw potrzebom wykładowców historii chemii, dostarczając minimum informacji, niezbędnej dla wyrobienia sobie syntetycznej wizji chemii klasycznej.

Zachęcając czytelnika polskiego do przestudiowania tej wartościowej publikacji, chciałbym jednocześnie podkreślić doskonałą u autora znajomość dziejów chemii w Wielkiej Brytanii. Co więcej, Sir H. Hartley lubi pisać o rodzimej chemii, chociaż nie stroni od wypowiedzania się na temat chemii rozwijanej we Francji, Szwecji czy Włoszech.

Sygnalizując tutaj ukazanie się książki Sir H. Hartleya chciałbym zaproponować dokonanie — dla celów dydaktycznych — jej przekładu na język polski. Studenci wydziałów chemicznych naszych uczelni wiele by skorzystali z lektury tej książki.

Stefan Zamecki

Lietuvių terminologija. Vilnius 1975, 270 s.

Lietuvos TSR Mokslu Akademija. Lietuvių Kalbos ir Literatūros Institutas.

Wymieniona książka stanowi tom XVI serii *Lietuvių kalbotyros klausimai* [Zagadnienia językoznawstwa litewskiego], wydawanej przez Instytut Języka i Literatury Litewskiej Akademii Nauk Litewskiej SRR. Zawiera m.in. pracę G. K. Wieniedikowa *Materiały k istorii lituanistikos iz archiva I. I. Srezniewskiego*, s. 203—224, której tematem są trzy prace badacza języka litewskiego i folklorysty — Jonasa Juški (Jana Juskiewicza) — znajdujące się wśród 34 jednostek jego korespondencji z jednym z czołowych rosyjskich badaczy historii języka, I. I. Srezniewskim (z lat 1856—1878). (Dziesięć innych pozycji tej puścizny opublikowano już w r. 1974 w Moskwie w t. II „Bałto-sławjanskich issledowanij”). Idzie tutaj o słownik ścisłych odpowiedników litewskich w sanskrycie, zestawienie rdzeni wyrazów litewskich i słownik litewskich dialektalnych nazw stopni pokrewieństwa (sam materiał zebrał w terenie brat J. Juskiewicza — Antoni). Artykuł w *Lietuvių terminologija* opisuje te trzy prace na tle ówczesnych badań języka litewskiego prowadzonych przez Litwinów i Rosjan.

Z. Br.